

M.13.01.07. Beton natryskowy

1. Wstęp

1.1. Przedmiot Specyfikacji

Przedmiotem niniejszej Specyfikacji Technicznej Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych są wymagania dotyczące wykonania i odbioru Robót w zakresie betonowania natryskowego.

1.2. Zakres stosowania ST

ST jest stosowana jako dokument przetargowy i kontraktowy przy zlecaniu i realizacji robót wymienionych w pkt.1.1.

1.3. Zakres Robót objętych ST

Ustalenia zawarte w niniejszej ST dotyczą wykonania robót wymienionych w p. 1.1., związanych z wykonaniem i odbiorem betonu natryskowego (torkretu).

Postanowienia zawarte w niniejszej ST dotyczą prac związanych z:

- a) dostawą wszystkich komponentów i urządzeń na plac budowy
- b) skucie zwietrzałego i skorodowanego betonu,
- c) czyszczenie strumieniowo ściernie wg M.21.02.03
- d) zabezpieczenie antykorozyjne istniejącego zbrojenia
- e) nawilżanie podłoża przed torkretowaniem
- f) wykonanie betonu natryskowego
- g) pielęgnacją
- h) kontrolą jakości robocizny i materiałów.

1.4. Określenia podstawowe

Torkret - mieszanina cementu, kruszywa i wody, która może zawierać dodatki, wyrzucana z dyszy na miejsce w celu wytworzenia gęstej, homogenicznej masy.

Torkretownica - /natryskownica, betoniarka natryskowa/ urządzenie do torkretowania, najczęściej na kołach. Jest jednym z elementów pełnego zestawu do torkretowania, składającego się z torkretownicy, źródła sprężonego powietrza, źródła wody, betoniarki do mieszania składników.

Metoda sucha - torkretowanie składa się z następujących czynności:

- transport i załadunek mieszanki do torkretownicy
- równomierne dozowanie suchej mieszanki przez torkretownicę do węża i transport za pomocą sprężonego powietrza do dyszy wylotowej
- mieszanie suchej mieszanki z wodą z dyszy wylotowej
- narzucenie na podłoże

Warstwa - określenie stosowane dla dyskretnej grubości torkretu, nabudowanej z pewnej ilości warstw dyszy i pozostawionej do zastygnięcia.

Odpryski - określenie stosowane dla wszystkich materiałów, które przeszły przez dyszę, a nie przylegają do powierzchni, na którą nakładany jest torkret.

Pozostałe określenia są zgodne z obowiązującymi Normami i przepisami zawartymi w pkt.10 niniejszej ST oraz z definicjami podanymi w ST M.00.00.00 „Wymagania Ogólne”.

1.5. Ogólne wymagania dotyczące robót

Ogólne wymagania dotyczące robót podano w ST M 00.00.00 "Wymagania Ogólne".

Wykonawca robót jest odpowiedzialny za jakość wykonania robót i ich zgodność z Dokumentacją Projektową, ST i poleceniami Inżyniera.

Niezbędne dane istotne z punktu widzenia:

- organizacji robót budowlanych;
- zabezpieczenia interesu osób trzecich;
- ochrony środowiska;
- warunków bezpieczeństwa pracy;
- zaplecza dla potrzeb Wykonawcy;
- warunków organizacji ruchu;
- zabezpieczenia chodników i jezdni

podano w ST M 00.00.00 „Wymagania Ogólne”

2. Materiały

Ogólne wymagania dotyczące materiałów, ich pozyskiwania i składowania podano w ST M.00.00.00 "Wymagania ogólne".

2.1 Woda

Zaleca się stosowanie wody wodociągowej pitnej odpowiadającą normie PN-88/B-32250. W przypadku poboru z innego źródła należy przeprowadzić bieżącą kontrolę zgodnie z PN-75/C-04630:

- zabarwienie - nie powinna wykazywać,
- zapach - nie powinna wydzielać zapachu gnilnego,
- zawiesina - nie powinna zawierać grudek, kłaczków,
- pH - co najmniej 6 przy badaniu papierkiem wskaźnikowym.

2.2 Cement

Należy zastosować cement portlandzki CEM I 42,5R.

2.3 Kruszywo

Należy stosować naturalne kruszywo kamienne otoczakowe lub łamane (grysy granitowe lub bazaltowe) o uziarnieniu do 8mm. Maksymalne średnice ziaren określają instrukcje obsługi sprzętu do torkretowania oraz warunki torkretowania. Krzywa przesiewu powinna mieć płynny przebieg.

Wymagania odnośnie jakości kruszywa wg PN-EN 12620:2004

2.4. Domieszki

Dopuszcza się stosowanie dodatków uplastyczniających, napowietrzających lub przyspieszających wiązanie, mających aktualne Aprobaty Techniczne wydane przez IBDiM.

2.5. Mikrokrzemionka

Można stosować mikrokrzemionkę posiadającą Aprobate Techniczną

2.6. Stal zbrojeniowa

Do zbrojenia betonu natryskowego stosuje się stal klasy AIIIIN, gatunku BSt500S.

2.7. Zabezpieczenie antykorozyjne istniejącego zbrojenia

Istniejące zbrojenie należy zabezpieczyć antykorozyjnie zestawem typu PCC posiadającym Aprobate Techniczną IBDiM.

2.8. Wymagania dla betonu natryskowego

Beton natryskowy powinien charakteryzować się następującymi parametrami:

- wytrzymałość na ściskanie odpowiadająca klasie betonu B 45 (C35/45), zgodnie z PN-88/B-06250

- wodoprzepuszczalność betonu **W 8**
- stopień mrozoodporności F 150, badany metodą bezpośrednią wg PN-88/B-06250
- nasiąkliwość $\leq 5\%$ „, badana zgodnie z PN-88/B -06250

3. Sprzęt

Ogólne wymagania dotyczące sprzętu podano w ST M.00.00.00. „Wymagania ogólne”.

Wymaga się następującego sprzętu:

- sprężarki
- torkretnice
- elektronarzędzia
- inne

Niezbędny jest dostęp do energii elektrycznej i wody.

4. Transport

Wymagania ogólne dotyczące transportu podano w ST M.00.00.00 „Wymagania ogólne”.

4.1. Transport materiałów

Transport dowolnymi środkami transportowymi zaakceptowanymi przez Inżyniera.

5. Wykonanie robót

Ogólne wymagania dotyczące wykonania robót podano w ST M.00.00.00. „Wymagania ogólne”.

Wykonawca przedstawi Inżynierowi do akceptacji Projekt Technologii i Organizacji Robót oraz Program Zapewnienia Jakości uwzględniający wszystkie warunki, w jakich będą wykonywane roboty.

5.1 Skucie zwietrzałego i skorodowanego betonu.

Przed przystąpieniem do odkuwania należy zinwentaryzować powierzchnie do odkucia. Odspojony i skorodowany beton zostanie odkuty mechanicznie. Odkucie będzie prowadzone tak długo, aż pojawi się beton trwały, nie wykazujący oznak uszkodzeń fizyko-mechanicznych. W sytuacjach wątpliwych należy przeprowadzić badania stopnia karbonatyzacji roztworem fenoloftaleiny. Beton nie wykazujący oznak zabarwienia (beton o odczynie $\text{pH} < 9$) należy, w szczególności w obrębie istniejącego zbrojenia, usunąć.

5.2 Czyszczenie strumieniowo-ściernie.

Odsłonięte po odkuciu zbrojenie należy oczyścić z produktów korozji. Wszystkie powierzchnie betonowe, na które będzie natryskiwany torkret, należy opiaskować.

5.3 Zabezpieczenie antykorozyjne istniejącego zbrojenia.

Istniejące w konstrukcji zbrojenie, odsłonięte w skutek odkuwania i oczyszczone metodą strumieniowo-ścierną będzie zabezpieczone antykorozyjnie materiałem typu PCC.

5.4 Montaż zbrojenia.

Na powierzchniach słupów i oczepów w miejscach wskazanych do wykonania torkretu w miejscach odkuć, należy montować zbrojenie wg Dokumentacji Projektowej.

5.5 Nawilżanie podłoża przed torkretowaniem.

Przed wykonaniem torkretowania, powierzchnie będą nawilżone wstępnie, co najmniej 24 godziny wcześniej. Przed samym torkretowaniem należy powierzchnię jeszcze raz nawilżyć i odczekać do chwili uzyskania powierzchni matowo-wilgotnej, bez ociekających kropel wody.

5.6 Wykonanie betonu natryskowego.

Natryskiwanie torkretu należy prowadzić z dołu do góry wypełniając całą przestrzeń za zbrojeniem, w dwóch przejściach. Do zewnętrznej płaszczyzny zbrojenia i wykonania otuliny na zbrojeniu. Torkret należy wykonać w technice „Cut and Flash” — po narzuceniu torkretu nastąpi jednokierunkowe jego „ścięcie” w celu wyrównania powierzchni a następnie ponowny natrysk (mokre na mokre) w celu uzyskania faktury tzw. baranka. Nie dopuszcza się wielokierunkowego zacierania torkretu. Warunki atmosferyczne, w których powinno się wykonywać torkret są następujące:

- temperatura powietrza min. +5°C, max. +30°C,
- temperatura podłoża powyżej 3°C,
- wilgotność względna do 90%; dopuszcza się torkretowanie podczas wilgotności powietrza wyższej niż 90%, lecz w przypadku wystąpienia zbryleń oraz zgrupowań suchej mieszanki torkretowanie należy przerwać.

5.7 Pielęgnacja

Torkret należy utrzymywać w stanie wilgotnym przez okres do siedmiu dni.

6. Kontrola jakości robót

Ogólne wymagania dotyczące kontroli jakości podano w ST M.00.00.00. „Wymagania ogólne”.

6.1. Zakres kontroli

Kontrola wykonania Robót obejmuje:

- badania przydatności materiałów
- kontrolę wytwarzania materiałów
- badanie przygotowania podłoża
- badanie betonu natryskowego
- sprawdzenie podstawowych wymiarów geometrycznych.

6.2. Badania przydatności materiałów

Badania przydatności materiałów polegają na sprawdzeniu przez Wykonawcę i Inżyniera dokumentów potwierdzających jakość i pochodzenie materiału:

1. Deklarację zgodności wg wzoru zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dn. 11 sierpnia 2004r. w sprawie systemów oceny zgodności, wymagań jakie powinny spełniać notyfikowane jednostki uczestniczące w ocenie zgodności, oraz sposobu oznaczania wyrobów budowlanych oznakowaniem CE
2. Nr partii wyrobu zgodny z opisem na opakowaniu.
3. Datę produkcji oraz gwarancję stosowania.

6.3 Kontrola wytwarzania materiałów

Kontrolę wytwarzania materiałów sprawuje producent w ramach nadzoru wewnętrznego i dokumentuje ją wydaniem deklaracji dla każdej partii materiałów.

6.4 Badanie przygotowania podłoża

Prace związane z przygotowaniem podłoża pod torkretowanie będą oceniane wizualnie. W przypadkach wątpliwych należy wykonać badanie wytrzymałości betonu na odrywanie metodą „pull-off” (wartość średnia nie mniejsza niż 1,5 MPa a jednostkowa nie mniejsza niż 1,0 MPa).

Ocenie będą podlegać:

1. Miejsca przeznaczone do odkuć (kwalifikacja).
  2. Powierzchnie po odkuciu i oczyszczeniu strumieniowo-ściernym wraz z odsłoniętym zbrojeniem
- Wizualnie należy sprawdzić:

M.13.01.07 BETON NATRYSKOWY

- a) prawidłowość odkuć w obrębie prętów zbrojeniowych,
- b) prawidłowe oczyszczenie z produktów korozji odsłoniętego zbrojenia,
- c) oczyszczenie betonu z pyłów, nalotów, brudu lub innych zanieczyszczeń.

Bieżącą kontrolę robót będzie przeprowadzał Wykonawca. Przed wykonywaniem następnych operacji technologicznych (czyszczenie strumieniowo-ściernie, zabezpieczenie antykorozyjne istniejącego zbrojenia itd.) Wykonawca zgłasza przygotowane podłoże Inżynierowi, który ostatecznie podejmuje decyzję o kontynuacji następnych czynności naprawczych.

6.5. Roboty zbrojarskie

Należy sprawdzić prawidłowy montaż siatek zbrojeniowych (odstępny zgodny z projektem, dystans od podłoża sposób kotwienia).

Bieżącą kontrolę robót będzie przeprowadzał Wykonawca. Przed przystąpieniem do robót torkretowych Wykonawca robót zgłasza Wykonawcy do odbioru przygotowane zbrojenie.

6.6. Roboty torkretowe.

Pierwsze nawilżanie podłoża powinno nastąpić co najmniej 24 godziny przed torkretowaniem. Torkret należy natryskiwać na powierzchnię matowo-wilgotną.

W wytwórni mieszanek wszystkie składniki należy dozować wagowo z dokładnością $\pm 1\%$ wagi cementu i $\pm 1\%$ wagi kruszywa. Na plac budowy mieszankę należy dostarczać w stanie zaworkowanym.

W trakcie wykonywania torkretu na obiekcie należy wykonać natrysk na blaty kontrolne o wymiarach 600x600x100mm oraz 600x600x150 mm. Wytrzymałość na ściskanie oraz nasiąkliwość będzie sprawdzona co najmniej na trzech próbkach wyciętych z rdzenia blatu kontrolnego na każde 50 m³ wykonanego torkretu. Blaty kontrolne wykonywane będą pod nadzorem Inżyniera.

6.7. Sposób oraz forma gromadzenia wyników badań laboratoryjnych.

Torkret będzie natryskiwany na blaty kontrolne o wymiarach 600x600x100mm oraz 600x600x150 mm.

Blat kontrolny będzie zawierał dane identyfikacyjne:

1. Nr identyfikacyjny (w opisie)
2. Data wykonania
3. Imię i nazwisko natryskującego (w opisie).

Blat po natryśnięciu nie może być przestawiany przez 18 godz. Próbkę torkretu w blacie należy pielęgnować przez 7 dni od czasu jej wykonania, w warunkach takich samych jak wbudowany w konstrukcję torkret.

Podstawą do oceny jakości badanego parametru torkretu będzie świadectwo badań wystawione laboratorium

W trakcie wykonywania całego remontu obowiązkiem Wykonawcy będzie kontrola temperatury oraz wilgotności względnej powietrza. W przypadku temperatur skrajnych (wiosna, jesień ewentualne przymrozki, latem temperatury powyżej 30°C) Wykonawca będzie zobowiązany prowadzić pomiar temperatur w ciągu doby a wyniki przedstawiać w protokole pomiarów temperatury.

7. Obmiar robót

Ogólne zasady obmiaru robót podano w ST M.00.00.00 „Wymagania ogólne”.

Jednostką obmiaru jest metr sześcienny (m³) wykonanego torkretu.

8. Odbiór robót

Ogólne zasady odbioru robót podano w ST M.00.00.00 „Wymagania ogólne”.

8.1. Warunki ogólne odbioru robot

Odbioru warstwy dokonuje Inżynier na zasadach robót zanikających i ulegających zakryciu określonych w ST M 00.00.00 „Wymagania Ogólne”.

8.2. Odbiór Robót zanikających lub ulegających zakryciu

8.2.1. Dokumenty i dane

Podstawą dokonania oceny ilości i jakości Robót ulegających zakryciu są następujące dane i dokumenty:

- Dokumentacja Projektowa z naniesionymi na niej zmianami dokonanymi w trakcie budowy i akceptowanymi przez Inżyniera.
- deklaracje materiałów użytych do torkretowania
- dziennik budowy
- wyniki badań kontroli jakości - wg punktu 6 niniejszej ST

8.2.2. Zakres

Odbiór Robót zanikających obejmuje sprawdzenie:

- przygotowania podłoża
- dokumentacji potwierdzającej wymagane parametry materiałów
- jakości wykonanego torkretowania.

8.3. Odbiór ostateczny

Przy odbiorze ostatecznym powinny być przedłożone następujące dokumenty:

- wyniki wszystkich wymaganych pomiarów i badań
- protokoły odbioru Robót zanikających.

Odbiór ostateczny polega na sprawdzeniu powyższych elementów.

W przypadku niezgodności, choć jednego elementu Robót z wymaganiami, Roboty uznaje się za niezgodne z Dokumentacją Projektową i Wykonawca zobowiązany jest do ich poprawy na własny koszt.

9. Podstawa płatności

Ogólne ustalenia dotyczące podstawy płatności podano w ST M.00.00.00 „Wymagania Ogólne”.

Podstawą płatności jest cena jednostkowa za jednostkę obmiarową określoną w pkt.7 wg dokonanego obmiaru i odbioru.

9.1. Cena jednostkowa

Ogólne ustalenia dotyczące podstawy płatności podano w ST M.00.00.00 „Wymagania ogólne”.

Płaci się za metr sześcienny (m^3) wykonanej naprawy poprzez torkretowanie, zgodnie z określeniem podanym w p. 7. Cena jednostkowa jest ceną uśrednioną dla podanego sposobu wykonania i obejmuje:

- opracowanie wszystkich opracowań wymienionych w pkt.5 niniejszej ST wraz z niezbędnymi uzgodnieniami;
- wykonanie wszystkich czynności określonych w niniejszej ST oraz wynikających z opracowań wykonanych przez Wykonawcę, wymienionych w pkt.5 niniejszej ST;
- zakup i dostawę wszystkich wymaganych materiałów na plac budowy,
- zastosowanie materiałów pomocniczych koniecznych do prawidłowego wykonania robót lub wynikających z przyjętej technologii robót,
- zapewnienie wszystkich wymaganych urządzeń wraz z niezbędnymi dostawami energii,
- natryskiwanie torkretu na odpowiednie powierzchnie we wszystkich kierunkach i w różnych etapach z przerwaniem procedury roboczej,
- odbój (na poziomie ok. 30%),

M.13.01.07 BETON NATRYSKOWY

- montaż i demontaż pomostów roboczych, rusztowań i osłon,
- opracowanie recept,
- ochrona urządzeń obcych w czasie torkretowania,
- oczyszczenie terenu robót z odpadów, stanowiących własność Wykonawcy i usunięcie ich poza pas drogowy,
- wykonanie wszystkich niezbędnych pomiarów, prób i sprawdzeń,
- oznakowanie miejsca robót i jego utrzymanie.

10. Przepisy związane

PN-EN 196-1:1996	Metody badania cementu. Oznaczanie wytrzymałości.
PN-EN 196-3:1996	Metody badania cementu. Oznaczanie czasów wiązania i stałości objętości
PN-EN 196-6:1997	Metody badania cementu. Oznaczanie stopnia zmielenia
PN-EN 196-7:1997	Metody badania cementu. Sposoby pobierania i przygotowania próbek cementu
PN-EN-197-1:2002	Cement. Część 1: Skład, wymagania i kryteria zgodności dotyczące cementów powszechnego użytku.
PN-88/B-32250	Materiały budowlane. Woda do betonu i zapraw.
PN-M-48090:1996	Rusztowania stalowe z elementów składanych.
PN-B-03163-2:1998	Rusztowania drewniane budowlane.
PN-87/B-01100	Kruszywa mineralne. Kruszywa skalne. Podział, nazwy i określenia
PN-86/B-06712	Kruszywa mineralne do betonu.
PN-76/B-06714/00	Kruszywa mineralne. Badania. Postanowienia ogólne.
PN-EN 1097-3:2000	Badania mechanicznych i fizycznych właściwości kruszyw - Oznaczanie gęstości nasypowej i jamistości
PN-76/B-06714/12	Kruszywa mineralne. Badania. Oznaczanie zawartości zanieczyszczeń obcych.
PN-78/B-06714/13	Kruszywa mineralne. Badania. Oznaczenie zawartości pyłów mineralnych.
PN-91/B-06714/15	Kruszywa mineralne. Badania. Oznaczenie składu ziarnowego.
PN-78/B-06714/16	Kruszywa mineralne. Badania. Oznaczenie kształtu ziaren.
PN-77/B-06714/18	Kruszywa mineralne. Badania. Oznaczenie nasiąkliwości.
PN-91/B-06714/34	Kruszywa mineralne. Badania. Oznaczenie reaktywności alkalicznej.
PN-86/B-04320	Cement. Odbiorcza statystyczna kontrola jakości.
PN-EN 480-1:1999	Domieszki do betonu, zaprawy i zaczynu. Metody badań. Beton wzorcowy i zaprawa wzorcowa do badania.
PN-EN 480-2:1999	Domieszki do betonu, zaprawy i zaczynu. Metody badań. Oznaczanie czasu wiązania.
PN-63/B-06251	Roboty betonowe i żelbetowe. Wymagania techniczne.
PN-S-10040:1999	Obiekty mostowe. Konstrukcje betonowe, żelbetowe i sprężone. Wymagania i badania.
PN-91/S-10042	Obiekty mostowe. Konstrukcje betonowe, żelbetowe i sprężone. Projektowanie.
PN-74/B-06261	Nieniszczące badania konstrukcji z betonu. Metoda ultradźwiękowa badania wytrzymałości betonu na ściskanie.
PN-74/B-06262	Nieniszczące badania konstrukcji z betonu. Metoda sklerometryczna badania wytrzymałości betonu na ściskanie za pomocą młotka Schmidta typu N.